

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 251/2015-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. decembra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátkou [REDAKČIA], [REDAKČIA], vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 36 Er 1939/2012, Ex 2133/2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 36 Er 1939/2012, Ex 2133/2012 porušené boli.

2. [REDAKČIA] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia spolu v sume 294,08 € (slovom dvestodevät'desiatštyri eur a osem centov) na účet jej advokátky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. apríla 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 36 Er 1939/2012, Ex 2133/2012 od 14. septembra 2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala na okresnom súde 13. júla 2012 návrh na vykonanie exekúcie proti povinnému, ktorý bol na tomto súde vedený pod sp. zn. 36 Er 1939/2012, Ex 2133/2012. Okresný súd 14. septembra 2012 vydal súdnemu exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie. Súdny exekútor 15. októbra 2012 vydal upovedomenie o začatí exekúcie, ktoré povinný prevzal 22. októbra 2012. Povinný vzniesol 23. októbra 2012 námietky proti exekúcii, ktoré odôvodnil tým, že mu upovedomenie o začatí exekúcie nebolo účinne doručené do vlastných rúk. Súdny exekútor následne 26. októbra 2012 postúpil námietku okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Okresný súd uznesením č. k. 36 Er 1939/2012-29, Ex 2133/2012 zo 14. decembra 2012 námietkam povinného proti exekúcii vyhovel. Sťažovateľka proti tomuto uzneseniu podala 21. januára 2012 v zákonnej lehote odvolanie.

Okresný súd spis v predmetnej veci bezodkladne neodstúpil Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na konanie o odvolaní sťažovateľky. Podľa zistenia sťažovateľky je spis v predmetnej veci od 6. februára 2013 u [REDACTED].

Sťažovateľka 24. apríla 2015 podala sťažnosť na priet'ahy v tejto veci adresovanú predsedovi okresného súdu a vykonala opravu podanej sťažnosti v označení čísla exekučného spisu, čím odstránila chybu v písaní.

Podľa sťažovateľky predmetná vec nie je právne ani skutkovo zložitá, avšak napriek tomu trvá uvedené konanie neprimerane dlho v dôsledku „*fatálnej nečinnosti*“ okresného súdu a jeho dĺžka je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná (neospravedliteľná). Sťažovateľka svojím správaním podľa nej k priet'ahom v predmetnom konaní neprispela.

Stav právnej neistoty o výsledok predmetného konania vinou nečinnosti okresného súdu spôsobil u sťažovateľky spôsobil vznik nemajetkovej ujmy, pretože predmetná vec má pre ňu z hľadiska hodnoty predmetu konania mimoriadny význam.

Konanie v predmetnej veci v dôsledku neefektívneho konania a hrubej nečinnosti okresného súdu trvá dosiaľ viac ako 2 roky a 9 mesiacov.

Sťažovateľka požiadala o priznanie sumy 2 500 € v dôsledku porušenia ňou označených práv, ktorá je podľa nej súladná s rozhodovacou praxou a judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a v tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie ESLP vo veci Apicella p. Taliansku z 29. 3. 2006, sťažnosť č. 64890/01, a rozhodnutie ESLP vo veci Martin Castro a iní p. Portugalsku z 10. 6. 2008, sťažnosť č. 33729/06, podľa ktorých primeraná a priemerná výška náhrady nemajetkovej ujmy

je 1 000 € až 1 500 € za rok trvania konania, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 193/2011 z 25. apríla 2012.

Sťažovateľka taktiež poukázala na rozhodnutie ESLP vo veci Peter Poláčík p. Slovensku z 15. 11. 2005, v ktorom ESLP považoval dĺžku exekučného konania v trvaní viac ako 2,5 roka za neprimeranú, skonštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru v dôsledku neprerokovania exekučnej veci v primeranej lehote a sťažovateľovi priznal odškodnenie ako náhradu nemajetkovej ujmy utrpenej v dôsledku porušenia jeho základného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v sume 2 400 €.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že ňou označené práva boli postupom okresného súdu v predmetnom konaní porušené, prikáže okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prietáhov a prizná sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenia v sume 2 500 € a náhradu trov právneho zastupovania pred ústavným súdom.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 251/2015-12 z 10. júna 2015 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Na základe výzvy ústavného súdu sa v predmetnej veci vyjadril predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 3455/2015 z 12. novembra 2015, v ktorom uviedol, že nerozporuje v sťažnosti sťažovateľkou uvedené skutkové okolnosti a pri preskúmaní predmetného spisového materiálu dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky na prietahy v konaní je dôvodná, avšak uvedený prietah vzniknutý po doručení odvolania sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu zo 14. decembra 2012 bol odstránený predložením kompletného spisového materiálu spolu s odvolaním krajskému súdu na rozhodnutie 15. júna 2015. Predseda okresného súdu taktiež ústavnému súdu navrhol, aby pri rozhodovaní o tejto sťažnosti prihliadol na to, že k prietahom v konaní došlo z dôvodu enormne vysokého nápadu v exekučnom súdnom oddelení, ktorý predstavuje približne 1200 návrhov mesačne. Zároveň uviedol, že súhlasí, aby ústavný súd vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania.

Sťažovateľka na vyjadrenie okresného súdu reagovala prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 30. novembra 2015, v ktorom ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od uskutočnenia verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľky upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa

rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd si pri výklade „základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého hneď ako sa konanie začne, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou ústavný súd už vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prieťahov nevyníma. Aj podľa názoru ESLP by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že exekučné konanie spravidla treba považovať za konanie tak po právnej stránke, ako aj po stránke faktickej (skutkovej) za pomerne jednoduché. Je to dané tým, že o spore účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom na nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už preto nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má povinný voči oprávnenému. Zmyslom exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nesplnil, resp. čiastočne nesplnil povinnosti uložené v právoplatnom exekučnom titule. Ústavný súd je teda toho názoru, že namietané konanie nemožno hodnotiť z právneho, ale ani skutkového hľadiska ako zložitú.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria – správania sťažovateľky v predmetnom konaní po preskúmaní spisu v predmetnej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil nič, čo by svedčilo o tom, že sťažovateľka svojím správaním prispela k predĺženiu tohto konania, t. j. nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľky, a ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľke nevyčítal žiaden podiel na doterajšej dĺžke predmetného konania.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v posudzovanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu na rozhodovaní v predmetnej veci. Pri skúmaní uvedeného postupu okresného súdu ústavný súd vychádzal z priebehu predmetného konania popísaného vo vyjadrení okresného súdu z 12. novembra 2015 a z k nemu priloženému stanovisku zákonnej sudkyne, ale aj zo spisového materiálu v predmetnej veci.

Ústavný súd zistil, že okresný súd 14. decembra 2012 svojím uznesením rozhodol o námietkach povinného proti exekúcii, ktoré mu boli predložené súdnym exekútorom 26. októbra 2012. V období od 21. januára 2013 (okresnému súdu bolo doručené odvolanie oprávnenej proti uzneseniu zo 14. decembra 2012) až do 28. apríla 2015 (pokyn súdnej kancelárii zaslať podané odvolanie oprávnenej povinnému, aby sa k nemu v lehote 10 dní vyjadril, a následne predložiť predmetnú vec krajskému súdu), t. j. v období trvajúcim viac ako 2 roky a 5 mesiacov v tejto veci okresný súd nevykonal žiadny procesný úkon smerujúci k jej rozhodnutiu. Okresný súd bol v uvedenom období nečinný bez toho, aby jeho ďalšiemu postupu bránila zákonná prekážka, pričom táto doba významným spôsobom ovplyvnila celkovú dĺžku predmetného konania a možno ju označiť za dlhotrvajúci zbytočný priet'ah v konaní. Označené obdobie ako priet'ah vzniknutý v predmetnom konaní uznal aj predseda okresného súdu vo svojej odpovedi na výzvu ústavného súdu z 12. novembra 2015.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát povinnosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní. Tento právny názor je konformný s judikatúrou EŠLP.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 36 Er 1939/2012, Ex 2133/2012 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

S'ťažovateľka v petite s'ťažnosti žiadala okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby ústavný súd na základe čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 36 Er 1939/2012, Ex 2133/2012 urýchlene konať.

Z odpovede predsedu okresného súdu, ako aj zo spisu okresného súdu v danej veci je zrejmé, že 15. júna 2015 bol spis v tejto veci spolu s podaným odvolaním odstúpený krajskému súdu, t. j. uvedeným procesným úkonom došlo k odstráneniu priet'ahov v postupe okresného súdu, a s prihliadnutím na túto skutočnosť sa požiadavka s'ťažovateľky, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v predmetnom konaní konať bez zbytočných priet'ahov, stala bezpredmetnou, a preto ústavný súd s'ťažnosti v tejto časti nevyhovel.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 2 500 € od okresného súdu z dôvodov uvedených v jeho sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku preskúmaného konania a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým charakter uvedeného konania, resp. jeho predmet, správanie sťažovateľky, ktorým nijako neprispela k predĺženiu konania, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou [REDACTED]. Sťažovateľka si uplatnila trovy konania spolu v sume 294,08 €.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2015 je 139,83 € a hodnota režijného paušálu je 8,39 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2015 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 296,44 € vrátane režijného paušálu (2 x 139,83 € + 2 x 8,39 €).

Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa sťažovateľky si úhradu trov právneho zastúpenia uplatnila iba v sume 294,08 €, ústavný súd, súc viazaný petitom sťažnosti, túto úhradu sťažovateľke priznal len vo výške uplatneného nároku.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 2 a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde v časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2015